

Jenni Rintala

”PALASIA ELÄMÄNLAAJUISEN OPPIMISEN VARRELTA”

Kasvatustieteilijöiden kuvaukset ammatillisen identiteetin
rakentumisesta

TIIVISTELMÄ

Jenni Rintala: ”Palasia elämänlaajuisen oppimisen varrelta” – Kasvatustieteilijöiden kuvaukset ammatillisen identiteetin rakentumisesta
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Elinikäinen oppiminen ja kasvatusta
Huhtikuu 2022

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten kasvatustieteilijät kokevat ammatillisen identiteettinsä rakentuneen tähänastisten työuriansa aikana sekä millaiset eri tekijät ovat vaikuttaneet siihen. Ammatillisella identiteetillä tarkoitetaan yksilön elämänkaareen ja työhön liittyvää kokemusta itsestään ammatillisena toimijana. Ammatilliseen identiteettiin liittyy käsitys siitä, millaiseksi yksilö haluaa urallaan tulla ja saavuttaa sekä millaisia työhön liittyviä arvoja yksilöllä on. Ammatillisen identiteetin tarkastelu työurien aikana on tärkeää, sillä nykyiset megatrendit, kuten työelämän muutos ja pirstaloituminen, haastavat pysyvien ammatillisten identiteettien muodostamisen.

Tutkimusaineisto kerättiin kirjoitelmien muodossa maaliskuussa 2022. Tutkimuspyyntö lähetettiin valikoidusti Facebookin alumniryhmiin, joista tavoitettiin tutkimuksen kohderyhmä; yleisen kasvatustieteen koulutuksista valmistuneet, jotka olivat olleet työelämässä vähintään 3 vuotta. Aineisto koostui lopulta yhteensä viidestä kirjoitelmasta. Kirjoitelmat analysoitiin aineistolähtöisesti.

Tutkimuksessa saatiin selville, että kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumiseen olivat vaikuttaneet opintoihin liittyvät tekijät, työhön liittyvät tekijät sekä sosiaaliset tekijät. Lisäksi ammatillista identiteettiä ja sen rakentumista kuvailtiin tyypillisen urapolun kautta, johon kuului kronologisesti ensin opinnot, opintojen aikainen harjoittelu sekä niiden jälkeen vaihtelevat eri työpaikat ja -tehtävät. Kasvatustieteilijät olivat kuvailleet kokemustaan ammatillisesta identiteetistään ja sen rakentumisesta jatkuvasti muuttavana, joka kehittyy läpi elämän ja uravaiheiden.

Kasvatustieteilijöiden ammatillinen identiteetti tulkittiin jatkuvasti muuttuvaksi, joka kehittyy läpi opintojen ja työpaikkojen. Vaikka työelämän muutoksia mukailien kasvatustieteilijöiden työuria voitiin kuvata pirstaleisina, työpaikkojen ja -tehtävien vaihdot koettiin luonnollisena osana koko työuraan nähden. Siten ammatillinen identiteetti oli katkeamaton ja kehittyi siihen vaikuttaneiden tekijöiden kautta.

Avainsanat: Ammatillinen identiteetti, työura, yleinen kasvatustiede

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	TEORIA JA KESKEISET KÄSITTEET	7
2.1	Ammatillinen identiteetti teoreettisena viitekehystenä	7
2.2	Työura käsitteenä & induktiovaihe	9
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	12
3.1	Tutkimusongelma ja -kysymykset	12
3.2	Aineiston keruu	12
3.3	Aineiston käsittely ja analyysi	14
4	TULOKSET	16
4.1	Ammatillisen identiteetin kehittymiseen vaikuttavat tekijät	16
4.1.1	<i>Opintoihin liittyvät tekijät</i>	16
4.1.2	<i>Työhön liittyvät tekijät</i>	18
4.1.3	<i>Sosiaaliset tekijät</i>	20
4.2	Ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvaukset	22
5	TULKINNAT JA JOHTOPÄÄTÖKSET	25
5.1	Ammatilliseen identiteettiin vaikuttaa moni tekijä.....	25
5.2	Ammatillinen identiteetti rakentuu vähitellen.....	27
6	POHDINTA	30
6.1	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	30
6.2	Jatkotutkimus	31
	LÄHTEET	33
7	LIITTEET	35
	Liite 1: Microsoft Forms -lomake saateviesteineen.....	35

1 JOHDANTO

Yhteiskunnassa vallitsee julkisessa keskustelussa yleinen käsitys työelämän muutoksesta. Työelämän muutoksella tarkoitetaan suuria esillä olevia työelämän megatrendejä, joita ovat muun muassa automaatio, robotit ja digitalisaatio (Pyöriä, Ojala & Nätti, 2019, s. 141). Muutokset ja megatrendit vaikuttavat työelämään ja ihmisten työsuhteisiin; niiden pelätään esimerkiksi rikkovan kokoaikaiset ja pysyvät työsuhteet sekä heikentävän työehtoja. Pelkoihin työelämän murroksesta liitetään myös lisääntyneet pätkätyöt ja työn pirstaloituminen.

Soinisen (2015, s. 231) mukaan työn pirstaloitumisella viitataan epätyypillisiin työsuhteisiin, kuten osa-aikatyöhön, sekä koettuun turvattomuuteen, esimerkiksi pelkoon irtisanomisista. Nämä viimeaikaiset muutokset ja pelot ovat asettaneet uusia vaatimuksia työntekijöille eri aloilla. Työntekijöiltä vaaditaan yhä enemmän tuottavuus- ja tehokkuusvaatimusten lisäksi jatkuvaa ammatillista kehittymistä, työssä oppimista sekä ammatillisten identiteettien kasvua (Eteläpelto, Hökkä, Paloniemi & Vähäsantanen, 2014, s. 18).

Tarkasteltaessa monitasoisesti yksilön ja työn välistä suhdetta, voidaan nostaa esille myös ammatillisen identiteetin käsite. Siinä tiivistyy yhteen ammatillisen alan yhteiskunnallinen, sosiaalinen ja kulttuurinen sisältö sekä yksilön itsensä tuottamat merkitykset työn paikasta omassa elämässään. Ammatillinen identiteetti rakentuu yksilön elämänhistorian mukana ja siihen vaikuttavat odotukset tulevaisuudesta suhteessa työhön. (Eteläpelto, 2007, s. 90)

Työelämän muuttuessa ja epävarmuuden lisääntyessä yksilö joutuu muuttamaan omia käsityksiään tekemästään työstä ja sen merkityksistä, mikä puolestaan johtaa ammatillisen identiteetin vakauden ongelmiin. Jatkuvat ammatillisen identiteetin muutospaineet ovat yksilöille kuormittavia. On siis selvää, että työelämän muutokset ja työsuhteiden pirstaloituminen aiheuttavat

haasteita työntekijöiden ammatillisen identiteetin kehittymiselle. Nämä eivät kuitenkaan ole ainoita tekijöitä, jotka uhkaavat identiteettityötä.

Kasvatustieteilijät ovat pitkään olleet työurista puhuttaessa sekä kasvatustieteellisen tutkimuksen kentällä altavastaajien ryhmä. Kasvatustieteilijöistä puhuessani viittaa yleisten kasvatustieteiden tutkinnoista valmistuneisiin. Kasvatustieteilijöiden ammatillinen identiteetti voi olla herkkä kuormitukselle ja identiteettikriiseille, koska yleisen kasvatustieteen koulutuksesta ei valmistuta suoraa mihinkään tiettyyn ammattiin. Kasvatustieteiden koulutus antaa hyvät generalistiset taidot työskennellä erilaisissa koulutuksen ja kasvatuksen alojen tehtävissä monialaisesti, mutta joillekin selkeän yksittäisen ammatin puuttuminen voi olla haaste ammatillisen identiteetin kehittymiselle.

Kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumisen tarkastelulla on siis paikkansa kasvatustieteellisen tutkimuksen kentällä. Tämän lisäksi on syytä ottaa analyysiin työurien tutkimus sekä sen ajankohtaisuus. Puhutaan työurien pirstoutumisesta ja pätkätöiden lisääntymisestä. Keskustelua seuratessa voi jopa tuntua, että pitkät työurat ovat historiaa, eikä niitä arvosteta enää samalla tavalla kuin 10 vuotta sitten. Erityisesti nuorempien ikäluokkien keskuudessa osa-aikatyöt ovat yleisiä ja toisaalta myös sopivat heidän elämäntilanteisiinsa, esimerkiksi opintojen oheen. Pyöriä ym. (2019, s. 141) kuitenkin esittävät, etteivät tilastot tue pessimististä kuvaa epävarmemmasta työelämästä, sillä vakituinen ja kokoaikainen palkkatyö on tutkimusten mukaan edelleen yleisin työnteon muoto. Jos yhteiskunnallinen keskustelu eroaa näin paljon tutkimusten tuloksista, on mielenkiintoista tarkastella työuria alakohtaisesti ja tästä syystä ottaa myös kasvatustieteilijöiden työurat pohdintaan mukaan.

Vakituiset ja pidemmät työurat ovat kasvattaneet merkitystään, jonka vuoksi niiden tarkastelu myös tämän tutkimuksen teemojen valossa on huomionarvoista. Tällaiset työurat tarjoavat esimerkiksi turvallisuuden tunnetta, vakautta ja joustoa työntekijöiden erilaisiin elämäntilanteisiin. Työnantajalla on usein tarjota työntekijöilleen jotain, jonka vuoksi he viihtyvät työpaikallaan, esimerkiksi kehitymis- ja kouluttautumismahdollisuuksia. Tällöin työt pysyvät mielekkäinä ja henkinen kasvu sekä ammatillinen kehitys ovat mahdollisia. Työuran ja työn mielekkyyden syiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta työelämää osataan kehittää entistä enemmän työntekijälähtöiseksi. Työnantaja voi tarjota

työntekijöilleen ulkoisia työhön kiinnittäjiä, esimerkiksi bonuksia tai muita työsuhde-etuja, mutta olennaista on myös työntekijän oma sisäinen tahto ja motivaatio työntekoon sekä ammatilliseen kasvuun. Tämä perustelee myös ammatillisen identiteetin käsitteen merkitystä.

Tässä tutkimuksessa tarkastelen kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumista, sillä heidän työuransa ovat moninaisempia kuin tiettyyn ammattiin valmistuneiden. Kasvatustieteilijöillä on hyvät lähtökohdat reflektoida omaa kasvuaan ja kehitystään ammatillisen identiteettinsä tasolla, sillä he ovat myös opinnoissaan ja mahdollisesti työelämässä perehtyneet henkilökohtaisen oppimisen ja kasvun teemoihin, joihin myös identiteettityö sisältyy. Tutkimukseni tarkoituksena on näyttää, miten kasvatustieteilijöiden ammatillinen identiteetti on rakentunut työuran aikana, kun työelämässä on ehditty olla jo useampi vuosi valmistumisen jälkeen. Lisäksi on oleellista selvittää, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet tähän ammatillisen identiteetin rakentumiseen.

2 TEORIA JA KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen rakentumisen ammatillisen identiteetin, työuran ja induktiovaiheen käsitteiden avulla. Avaan järjestyksessä ensin mitä ammatillinen identiteetti tarkoittaa, miten se rakentuu sekä mitä haasteita ammatillisen identiteetin kehittyminen voi kohdata. Sen jälkeen kuvailen työuran käsitettä kasvatustieteilijöiden työurien eri mahdollisuuksien näkökulmista. Työuran käsitteen yhteydessä selitän myös, mitä tarkoitan induktiovaiheella ja miksi se on oleellinen tälle tutkimukselle.

2.1 Ammatillinen identiteetti teoreettisena viitekehyksenä

Ammatillisen identiteetin käsite liittyy yksilön elämänhistoriaan ja siihen, miten yksilö käsittää itsensä ammatillisena toimijana. Yksilö tarkastelee itseään suhteessa työhönsä ja ammatillisuuteensa, sekä millaiseksi hän haluaa työssään tulla ja mitä saavuttaa työurallaan. Ammatillisesta identiteetistä puhuttaessa voidaan myös pohtia, mihin yksilö sitoutuu työssään, millaisia arvoja yksilö työssään ja työlleen antaa sekä mihin yleisesti kokee kuuluvansa ja samaistuvansa. (Eteläpelto & Vähäsantanen, 2010, s. 26) Ammatillinen identiteetti on tärkeä käsite kuvaamaan sitä, miten yksilö kokee itsensä omassa työelämässään ja urallaan.

Ammatillinen identiteetti on yksilön subjektiivinen kokemus, mutta se on myös vahvasti sosiaalisesti määritelty. Eteläpellon ja Vähäsantanen (2010, s. 34) tulkitsemana Mead on esittänyt, että yksilön minä rakentuu ensisijaisesti suhteessa ympärillä oleviin ihmisiin sekä sosiaalisten kokemusten myötä. Yksilö voi siis tarkastella minäänsä ja ammatti-identiteettiänsä oman henkilökohtaisen tuntemuksensa pohjalta, mutta nämä itsensä määrittelyt riippuvat vahvasti esimerkiksi työyhteisön muiden jäsenten antamista palautteista, tunnustuksista ja merkityksistä. Näin ammatillinen identiteetti muotoutuu koko työyhteisön sosiokulttuurisessa kontekstissa. Eteläpelto ja Vähäsantanen (2010, s. 45)

summaavat, että kokonaisuudessaan ammatillinen identiteetti voidaan ymmärtää yksilön henkilökohtaisena suhteena yhteiskunnan toimintaan ja työnjakoon, eli miten yksilö asettaa itsensä tähän kokonaisuuteen.

Ammatillisen identiteetin rakentuminen on jatkuva prosessi, joka jatkuu läpi elämän. Eteläpellon (2007, s. 108) mukaan ammatilliset identiteetit muuttuvat elämäntien mukana ja merkitys vaihtelee elämän eri vaiheiden mukaan. Toisin sanoen voidaan puhua ammatillisen identiteetin dynaamisuudesta. Ammatillisella identiteetillä on myös eroja riippuen uran vaiheista tai muista työn intresseistä. Esimerkiksi nuori työntekijä voi kiinnostua oman ammatillisen identiteettinsä laajemmasta kehittämisestä enemmän, kuin vain kapeaan työidentiteettiin nopeasta kiinnittymisestä. Joillekin työ voi olla keino ansaita rahaa ja tulla taloudellisesti toimeen, kun taas joillekin työ on kutsumus ja elämäntehtävä. Toisaalta ammatillinen identiteetti on vain yksi ihmisen monista identiteeteistä. (Eteläpelto, 2007, s. 108) Koska ammatillinen identiteetti on jatkuvassa muutosprosessissa, yksilö voi kohdata monia haasteita sen kehittämisessä ja vakauttamisessa.

Ammatillisen identiteetin kehittymisen haasteet voivat alkaa jo opintojen aikana, mutta työelämäkontekstissa on otettava huomioon aiemmin mainitut työelämän epävarmuus sekä työurien pirstaloituminen. Myös Eteläpellon (2007, s. 92) mukaan työelämän muutokset sekä niiden aiheuttamat muut työn vaatimukset, mm. osaamisen, oppimisen ja joustavuuden vaatimukset, ovat tehneet ammatti-identiteeteistä aikaisempaa epävakaita. Nykyisessä työelämässä odotetaan, että ammatillinen identiteetti muodostuu yhä yksilöllisemmäksi ja kiinnittyy yksilön jatkuvan ammatillisen kehityksen ja elinikäisen oppimisen varaan. On kuitenkin pohdittava, riittääkö tämän jatkuvan oppimisen ja kehityksen varjostama paine koko työuran ajalle ammatillisen identiteetin lähtökohdaksi. (Eteläpelto, 2007, s. 92)

Työyhteisöissä ja yksilöiden arjessa ammatilliset identiteetit eivät näy ainakaan puheen tasolla. Identiteeteistä puhutaan vain silloin, kun niihin liittyy jotain ongelmaa tai ne kohtaavat edellä mainittuja työelämän muospaineita (Eteläpelto, 2007, s. 93). Muospaineiden lisäksi ammatillisia identiteettejä haastavat esimerkiksi työtehtävien muutos, työttömyys, oman tuloksellisuuden arviointi, palkkakeskustelut sekä omien tehtävien jatkuva dokumentointi. Yksilöiltä odotetaan joustavuutta ja jatkuvaa oppimista, yrittäjähenkisyyttä sekä

ammattillisen identiteetin jatkuvaa muokkausta ja uudistamista. (Eteläpelto, 2007 s. 94) Tämän tutkimuksen kontekstissa on oleellista tarkastella, miten nämä vaatimukset ja muutokset vaikuttavat osaltaan kasvatustieteilijöiden työidentiteetteihin, urasuunnitelmiin, työasenteisiin sekä -motivaatioon.

Yleisen kasvatustieteen opiskelijat ja näistä koulutuksista valmistuneet kohtaavat erityisiä haasteita ammatillisen identiteettinsä kehittämisessä. Monet kasvatustieteen opiskelijat kokevat epävarmuutta tulevaisuuden työllistymisestään vaihtoehtojen paljouden vuoksi. Yleisen kasvatustieteen koulutuksesta valmistuneet työskentelevät lukuisilla eri generalistialoilla. Esimerkiksi asiantuntijoiden ja esihenkilöiden ammattiliitto Specia (2016) listaa kasvatustieteilijöiden yleisimmiksi ammattinimikkeiksi muun muassa koulutussuunnittelijan, opinto-ohjaajan ja henkilöstöjohtajan.

Myös oman osaamisen tunnistaminen ja sen liittäminen työelämään voi olla kasvatustieteilijöille vaikeaa alan generalistisuuden vuoksi. Yleisen kasvatustieteen koulutuksista valmistuneiden ammatillisen identiteetin tarkastelu on kuitenkin kiinnostavaa, sillä ammatillisen identiteetin muodostuminen aloitetaan osaltaan jo opintojen aikana (Onnismaa, Tahkokallio, Reunamo, Lipponen, 2017, s. 188). Seuraavassa luvussa avaan tarkemmin induktiovaiheen käsitettä, joka kuvaa tätä ammatillisen identiteetin rakentumisen prosessia alkaen valmistumisen jälkeisistä ensimmäisistä työvuosista.

2.2 Työura käsitteenä & induktiovaihe

Työuran käsite ei ole yksiselitteinen. Työuran käsitettä voidaan arvioida esimerkiksi työssäolojaksojen pituuden, työuranaikaisten työpaikan vaihtojen sekä tulokehityksen ja ammatillisen liikkuvuuden mittaristojen perusteella. Arkikielessä työurasta puhutaan, kun tarkoitetaan katkeamatonta työhistoriaa yhdellä alalla tai saman työnantajan alaisena. (Pyöriä, 2020, s. 95–96.) Joskus työuran käsitteellä voidaan tarkoittaa myös käsitystä yksilön työssäolosta aina nuoruuden ensityöpaikoista aina eläkeikään asti.

Yleisen kasvatustieteen koulutuksista ei valmistuta suoraa mihinkään tiettyyn ammattiin, vaan se antaa generalistiset pätevyydet useille eri aloille. Tämä tekee kasvatustieteilijöiden työurista mielenkiintoisia. Kasvatustieteilijöiden työuraa voidaan tarkastella Kallebergin ja Mouw'n (Pyöriän 2020, s. 106 mukaan)

suuntauksen perusteella niin, että vaihtuvat työt muodostavat sekvenssit organisaatioiden ja ammattien sisällä sekä niiden välillä, eli huomioidaan uraliikkuvuus saman tai useamman työnantajan puitteissa. Tämä voi johtaa vahvempiin tai heikompiin työkokemuksiin joko samalla alalla tai yli ammattirajojen. Kasvatustieteilijöiden urista puhuttaessa yleinen ajatus on, että alan ja tehtävien vaihto on tavallista ja sisältyy koko työuran kokonaisuuteen.

Tässä tutkimuksessa viitataan työuran käsitteellä Pyöriää (2020) mukaillen myös siihen, että työntekijä on ollut työelämässä pidempään, vähintään yli induktiovaiheen. Induktiovaiheeksi kutsutaan 3–5 ensimmäistä työvuotta koulutuksesta valmistumisen jälkeen. Tätä vaihetta pidetään kriittisenä, jolloin työntekijä voi sekä kiinnittyä ammattiinsa paremmin että ajautua siitä pois. (Onnismaa, Tahkokallio, Reunamo, Lipponen, 2017, s. 188)

Ammatti-identiteetin muodostuminen ja ammattiin kiinnittyminen alkavat jo opiskeluaikana. Koulutus antaa valmiudet ammatissa toimimiselle, mutta kaikkiin työelämässä tarvittaviin vaatimuksiin ja esille tuleviin tilanteisiin se ei pysty vastaamaan. Induktiovaiheessa työpaikan tarjoamat tukimuodot, esimerkiksi ohjaus ja perehdytys, ovat välttämättömiä, mikäli halutaan edistää uralla pysymistä ja ammatillisen identiteetin kehittymistä. (Onnismaa ym. 2017, s. 193) Kasvatustieteilijät kohtaavat haasteita työelämään kiinnittymisessä aiemmin mainittujen ammatillisen identiteetin epävarmuuden sekä työelämän muutosten vuoksi. Induktiovaiheessa koettu kiinnittyminen ja tukimuodot voivat osaltaan vaikuttaa ammatillisen identiteetin kehittymiseen ja siksi on mielenkiintoista selvittää, miten kasvatustieteilijät itse kokevat uransa ja ammatillisen identiteettinsä induktiovaiheen jälkeen.

Työurien tutkimus on ajankohtaista ja tarpeellista. Pyöriä ja Ojala (2020, s. 16) esittävät myös, että koska työurien katkeamattomuuden lisäämisestä on tullut yksi tämän vuosikymmenen tärkeimmistä yhteiskuntapoliittisista tavoitteista, on syntynyt tarve rakentaa tutkimustietoa ja hankkia tietoa käytännön kokemuksista, jotta voidaan tukea työurien pidentämisen tavoitetta. Työuria haastavat työolojen muutokset ja aiemmin mainitut työntekijöille asetetut vaatimukset. Nämä aiheuttavat työntekijöille henkistä ja jopa fyysistä kuormitusta, sekä mahdollisesti haastavat ammatillisen identiteetin vahvistumisen ja työhön kiinnittymisen. Pyöriän ja Ojalan (2020, s. 17) tekemän listauksen mukaan työolotutkimuksista on selvinnyt, että vaikka työelämän laatu on kokonaisuudessaan parantunut, yli

puolet palkansaajista kokee ongelmia jaksamisensa kanssa ja työn henkinen rasittavuus on kasvanut. On huolestuttavaa, että kuormituksen ja jaksamisen ongelmat ovat nousussa. Näiden teemojen ja ongelmien valossa on siis oleellista selvittää, millaisia kasvatustieteilijöiden työurat ovat, miten heidän ammatillinen identiteettinsä rakentuu, sekä mitkä tekijät siihen vaikuttavat.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa käsittelen tarkemmin tutkimukseni toteutustapoja. Ensimmäisessä kappaleessa esittelen tutkimusongelman ja siitä tarkentuneet tutkimuskysymykset. Toisessa luvussa kuvaan aineiston keruun ja perustelen, miksi päädyin keräämään aineiston kirjoitelmien muodossa. Viimeisessä luvussa avaan, miten käsittelin ja analysoin aineistoa ja perustelen, miksi aineistolähtöinen sisällönanalyysi oli tässä tutkimuksessa sopivin analyysitapa.

3.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimusongelmaksi muodostui, miten kasvatustieteilijöiden ammatillinen identiteetti rakentuu työuran aikana sekä mitkä tekijät vaikuttavat tähän. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten kasvatustieteilijät itse kuvailevat omaa ammatillisen identiteettinsä rakentumista tähänastisen työuransa aikana sekä sitä, nouseeko tutkittavien kirjoitelmista yksittäisiä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet ammatillisen identiteetin rakentumiseen. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumiseen heidän työuransa aikana?
2. Miten kasvatustieteilijät kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista työuransa aikana?

3.2 Aineiston keruu

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, sillä tavoitteenani oli selvittää miten kasvatustieteilijät itse kuvailevat oman ammatillisen identiteettinsä rakentumista. Vilkan (2021, luku 5) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tarkastellaan asioiden merkityksiä ja pyritään saamaan kuvaukset ihmisten omista koetuista todellisuuksistaan.

Tutkimuskohteikseni valikoituivat kasvatustieteilijät, joilla tarkoitan yleisen kasvatustieteen koulutuksista valmistuneita. Jätin tutkimuksestani ulkopuolelle varhaiskasvatuksen ja luokanopettajat, sillä yleisen kasvatustieteen koulutuksesta valmistuneita on tutkittu huomattavasti vähemmän. Olen myös itse elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelijana erityisen kiinnostunut samankaltaisista uratarinoista ja ammatillisen identiteetin kehityksestä.

Keräsin aineistoni kirjoitelmien muodossa maaliskuussa 2022 Facebookin alumniryhmistä, joita olivat ”Mentor ry:n alumniryhmä” sekä ”Kasvatustieteilijöiden alumniverkosto”. Tein ryhmiin julkaisun esittelyteksteineen, johon liitin linkin Microsoft Forms -lomakkeeseen (ks. Liite 1), jonka kautta tutkimukseen osallistuvat pystyvät jättämään vapaamuotoiset kirjoitelmat sekä kuittaamaan tutkimusluvut. Forms -lomakkeen kautta kirjoitelmia lähetti yhteensä viisi kasvatustieteilijää.

Päädyin keräämään kirjoitelmat, koska identiteettiä, sen kehittymistä ja siihen vaikuttavia tekijöitä tutkittaessa oleellista on yksilön oma kokemus ja elämänkerta. Myös Vilkka (2021, luku 5) kokoaa, että elämänkerrat tutkimusaineistona kertovat yksilön omista elämäkokemuksista ilman haastateltavan ja haastattelijan välistä vuorovaikutusta. Tällöin tutkija ei jäsennä tarinaa valmiiksi, vaan tutkittava tekee sen itse. Halusin vaikuttaa vastausten sisältöön mahdollisimman vähän, joten muotoilon lomakkeen tehtävänannon laajasti. Näin tutkittavat pääsivät vapaasti kertomaan omista kokemuksistaan.

Saateviestissä pyrin tuomaan avoimesti esille tutkimuksen tarkoituksen ja kohderyhmän kriteerit. Kerroin, että tutkimus on täysin luottamuksellinen ja anonyymi, ja etten kerää mitään henkilö- tai tunnistetietoja. Ilmoitin myös, ettei vastauksista selviä yksittäisen vastaajan yhteistietoja ja on ainoastaan vastaajasta riippuvaista, mitä tietoa hän kirjoitelmassaan antaa. Tunnistetietojen, esimerkiksi iän tai sukupuolen, kerääminen ei ollut tutkimukselleni oleellista, sillä halusin keskittyä täysin subjektiiviseen ammatillisen identiteetin rakentumisen kokemukseen ja kuvailuun.

Valitsin aineistonkeruutavakseni kirjoitelmat, eli tutkimuksessani tarkastellaan narratiiveja aineistona. Kirjoitelmat olivat hyvin perusteltu aineistonkeruutapa tutkimukselleni, sillä narratiivinen lähestymistapa on todettu tulokselliseksi ylipäätään ammatillisen identiteetin käsitteen tarkastelussa sekä sen kehittämisessä. Narratiivinen lähestymistapa avaa uusia näkökulmia yksilön

henkilökohtaisesta ammatillisesta kasvusta. Ammatillisen tarinan tuottaminen auttaa myös yksilöä itseään refleктоimaan omaa suhtautumistaan ammatilliseen identiteettiin ja toimijuuteen eli narratiivit tuottavat ammatillista kehityshistoriaa yksilölle itselleen tutkijan saaman tutkimusaineiston lisäksi. (Eteläpelto & Vähäsantanen, 2010, s. 41) Narratiivinen lähestymistapa saattaa tarjota työkaluja yksilön ammatillisen identiteetin rakentamiseen pirstoutuneiden työurien ja työelämän muutosten maailmaan, jonka vuoksi on perusteltua myös tämän tutkimuksen kannalta kerätä kasvatustieteilijöiltä kertomuksia eli narratiiveja.

3.3 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineistoni analyysissä pyrin selvittämään, miten kasvatustieteilijät kuvailevat ammatillisen identiteettinsä rakentumista tähänastisen työuransa aikana, sekä nouseeko heidän kirjoitelmistaan esille yksittäisiä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet tähän ammatillisen identiteetin rakentumiseen. Analysoin tämän tutkimuksen aineiston kirjoitelmat aineistolähtöisesti. Tuomen ja Sarajärven (2018, luku 4) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä analysoidut yksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja, vaan ne valitaan aineistosta tutkimuksen tavoitteiden ja esimerkiksi tutkimuskysymysten perusteella. Aineistolähtöinen analyysi sopi tälle tutkimukselle erityisesti, koska en nojannut mihinkään tiettyyn teoriaan, vaan käsitteet ammatillisesta identiteetistä ja työurasta toimivat tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen taustoittajina.

Koska keräsin aineistot suoraan Forms-lomakkeella, niitä ei tarvinnut muokata tai litteroida. Analyysia varten kopioin kirjoitelmat erilliseen Word-tiedostoon. Kirjoitelmat pysyivät anonyymeinä, sillä en kerännyt henkilö- tai tunnistetietoja. Kirjoitelmissakaan ei esiintynyt mitään sellaista tietoa tai tekijää, jonka olisi voinut yhdistää yksittäiseen henkilöön. Forms-lomake numeroi vastaajat luvuin 1–5 ja esitän heidät tämän tutkimuksen tulososiossa tunnistekoodin V1-V5.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysini mukaili Tuomen ja Sarajärven (2018, luku 4.4.3) esittämää analyysiprosessia. Ensin aineisto pelkistetään, eli siitä jätetään tutkimukselle epäolennaiset ilmaukset pois. Tämän tein siirtämällä kirjoitelmat erilliseen Word-tiedostoon, jossa värikoodein alleviivasin tutkimukselleni olennaisimmat ilmaukset ja joissa käsiteltiin ammatillisen

identiteetin rakentumisen prosessia ja työuria. Koodasin väreillä myös erikseen kirjoitelmista esille nousseet yksittäiset tekijät, joita vastaajat mainitsivat ammatillisen identiteettinsä kehittymisen eri vaiheissa.

Seuraava analyysivaihe oli ryhmittely. Tässä aineistosta kerätyt alkuperäisilmaukset tarkastetaan läpi ja aineistosta haetaan yhtäläisyyksiä ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Aineisto tiivistyy ja syntyneet käsitteet ryhmitellään yleisimpiin luokkiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 4.4.3) Tutkielmassani yleisimmiksi luokiksi kuvausten perusteella valikoituivat opintoihin liittyvät tekijät, työhön liittyvät tekijät sekä sosiaaliset tekijät.

Kolmas ja viimeinen analyysivaihe oli aineiston käsitteellistäminen. Tässä eroteltiin tutkimuksen tarkoituksen kannalta olennaisin tieto ja tämän perusteella muodostettiin teoreettisen käsitykset. Kun käsitteet yhdistetään, saadaan vastaus tutkimusongelmaan ja -kysymyksiin. Tuomi ja Sarajärvi (2018, luku 4.4.3) ovat kuvanneet tätä prosessin vaihetta osuvasti, sillä heidän mukaansa saatu aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin, tässä tutkimuksessa ammatillisen identiteetin ja työuran käsitteisiin, ja tuloksissa tarkastellaan aineistosta muodostetut ja sitä kuvaavat teemat.

4 TULOKSET

Tämän luvun tarkoituksena on esittää tutkimukseni tulokset. Tavoitteenani on esittää kirjoitelmista muodostuneet kuvaukset ja teemat kasvatustieteilijöiden ammatillisista identiteeteistä. Ensimmäisessä luvussa kuvaan kasvatustieteilijöiden kirjoitelmissa esiin nousseita tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet ammatillisen identiteetin kehittymiseen heidän tähänastisten työuriensa aikana. Toisessa luvussa esitän, kuinka kasvatustieteilijät itse kuvailivat ammatillisen identiteettinsä rakentumisen prosessia työuransa aikana.

4.1 Ammatillisen identiteetin kehittymiseen vaikuttavat tekijät

4.1.1 Opintoihin liittyvät tekijät

Kasvatustieteilijöiden jättämässä kirjoitelmissa esiintyi tarkkoja ja yksityiskohtaisiakin kuvauksia erilaisista tekijöistä, jotka olivat vaikuttaneet heidän ammatillisen identiteettinsä kehittymiseen. Opintoihin liittyvät tekijät nousivat esille lähes jokaisen vastaajan kirjoitelmassa. Vastaajat kuvasivat opintoihin liittyvien tekijöiden roolia ammatillisen identiteettinsä muodostumisessa tärkeäksi alkutekijäksi, eli ammatillisen identiteetin muodostuminen alkoi lähes kaikilla vastaajilla jo heidän opintojensa aikana. Opintoihin liittyvät tekijät ja opinnot ylipäätään ovat merkittävä vaihe työuran ja kasvatustieteilijän urapolun muodostumiselle sekä tulevaisuudelle, joten on myös perusteltua tarkastella niitä tässä tutkimuksessa.

Opintoihin liittyviksi tekijöiksi kirjoitelmissa tulkitsin muun muassa koulutuksessa opiskellut teemat, niiden kiinnostavuuden sekä opintoihin kuuluvan harjoittelun. Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmista selvisi, että kiinnostus ylipäätään kasvatustieteellisessä koulutuksessa opiskeltaviin teemoihin oli yksi syy koulutukseen hakeutumiselle. Koulutuksen ja opintojen sisältöjen kiinnostavuus ja mielekkyys voidaan todeta tärkeäksi osaksi ammatillisen

identiteetin rakentumista, sillä ammatillisen identiteetin yksi määrittäjistä on se, mitä aiheita ihminen pitää itselleen elämässään tärkeänä (Eteläpelto & Vähäsantanen, 2010, s. 26). Vastaajat 1 ja 2 kuvailivat kiinnostustaan kasvatustieteelliseen koulutukseen seuraavasti:

V1 "Opiskelin ensin kauppatiedettä ja koin heti 1. vuoden jälkeen että rahanpyörittely ei kiinnosta pätkääkään, mutta ihmiset kiinnostaa. Hain sitten opiskelemaan yleistä kasvatustiedettä. Mielessä oli myös luokanopettajan ja psykologin ammatit, mutta ne vaikuttivat silloin liian yksinäisiltä ammanteilta. Kasvatustieteiden opiskelu tuntui heti ihanalta ja olin todella innostunut opinnoista."

V2 "Ammatillinen identiteettini alkoi rakentua kiinnostusteni pohjalta. Hakeuduin kasvatustieteelliseen, koska olen aina pitänyt ohjauksesta ja neuvonnasta, ensi kokemukseni siitä sain isosena. Opinnoissani suuntauduin toisen intohimoni, kielten ja kulttuurien ja matkustelun pohjalta kulttuurienväliseen ja monikulttuuriseen kasvatukseen, sekä ennakkoluulojen sosiaalipsykologiaan."

Vaikka opinnot ja opiskeltavat teemat olivat monelle kasvatustieteilijälle innoittavia ja vahvistivat heidän mielenkiintonsa kohteita, kirjoitelmista selvisi, että opintojen aikana koettiin myös epävarmuutta tulevaisuudesta. Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa pohdin, kasvatustieteiden opiskelijat voivat kohdata haasteita ammatillisen identiteettinsä kehittämisessä ja alaan kiinnittymisessä, koska koulutus- ja urapolut voivat olla jopa liian monimuotoiset ja monialaiset. Kirjoitelmista selvisi myös, että omaa osaamista saattoi olla vaikea hahmottaa ja sanoittaa.

V4 "Koin opiskeluaikana yleisen kasvatustieteen opiskelun sisällöiltään mielenkiintoisena mutta siten haastavana etten oikein osannut nähdä mitä kaikkea tällä osaamisella voin työelämässä tehdä. Sellaisen kokemukseni päälle on haastava rakentaa omaa ammatillista identiteettiä."

V1 "Harmillisesti opiskelijoiden keskuudessa oli paljon epävarmuutta, valmistuisiko opinnoista mihinkään päteväksi. Muistan itse takertuneeni siihen tietoon, että yli 90 % valmistuneista pääsee nopeasti oman alan töihin. Se toi itsevarmuutta jatkaa opinnoissa."

Kuten V1 tuo kirjoitelmassaan esille, opiskelijoiden itsevarmuutta ja ammatillisen identiteetin rakentumista saattaa tukea tieto siitä, mihin samalta alalta valmistuneet ovat työllistyneet ja millä prosentilla. Esimerkiksi opintojen aikana kuullut uratarinat tai mentorointi oman alansa alumneilta voivat olla tarpeellinen

tapa tuoda koulutusalan urapolkuja näkyvimiksi ja siten lisätä opiskelijoille myönteistä kuvaa tulevaisuudesta.

Korkeakouluharjoittelu oli yksi eniten esille nousseista opintoihin liittyvistä tekijöistä ammatillisen identiteetin rakentumisen polulla. Opintojen aikainen harjoittelu on ylipäätään monelle opiskelijalle ensi kosketus oman alan työtehtäviin ja siten merkittävä osa ammatillisen identiteetin rakentumiselle. Ammatillisen identiteetin rakentumiseen liittyy käsitys siitä, millaiseksi haluaa mahdollisessa tulevaisuuden työssään tulla ja millaista työtä haluaa tehdä (Eteläpelto & Vähäsantanen, 2010, s. 26). Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmissa korostui harjoitteluiden merkitys oman ammatillisen identiteetin rakentumiselle. Harjoittelu nähtiin tärkeänä ensimmäisenä palasena omalla uralla, ne tarjosivat kiinnostuksen ja innon teemoihin, joiden parissa mahdollisesti tulevaisuudessa haluttiin työskennellä.

V1 ”Ensimmäinen harjoitteluni oli kesäyliopistolla, ja jotenkin kokemus sytytti jotain sielussa. Halusin tarjota opiskelijoille laadukasta opetusta ja jakaa innostusta ihmisen kasvun ja kehityksen teemoista.”

V3 ”Koen, että ammatillinen identiteettini rakentui jo opintojen aikana erityisesti maisterivaiheen harjoittelujakson aikana. – – Sain paikan ja harjoittelun aikana löysin itsestäni ohjaajan, opettajan ja innon työskennellä nuorten parissa. Jälkikäteen ajatellen onneksi olin rohkea ja heittäydyin tuntemattomaan. Ajattelen myös että ehkä sillä oli syynsä ettei ne HR paikat silloin auenneet ja tämä oli juuri se mun reitti, ehkä sattuman kautta, mutta kuitenkin.”

Vaikka harjoittelujaksot eivät aina vastanneet kasvatustieteilijöiden toiveita ja odotuksia, oli niillä myös positiivisia seurauksia. Kirjoitelmista kävi ilmi, että kaikki eivät aina saaneet heti haluamaansa harjoittelupaikkaa, mutta yllättävätkin harjoittelumahdollisuudet olivat olleet antoisia. Harjoittelukokemukset olivat sytyttäneet intohimon alaa kohtaan ja siten rakentaneet osaltaan ammatillista identiteettiä kasvatustieteilijöillä.

4.1.2 Työhön liittyvät tekijät

Työhön liittyviä tekijöitä sekä niiden vaikutuksia ammatilliseen identiteettiin ilmeni jokaisen kasvatustieteilijän kirjoitelmasta. Työhön liittyviksi tekijöiksi luokittelin muun muassa maininnat kirjoitelmissa erilaisista työpaikoista ja työtehtävistä. Kasvatustieteilijät määrittelivät omaa ammatillista identiteettiään näiden

perusteella ja heidän urapolkunsu muotoutuivat erilaisten työsuhteiden ympärille. Kirjoitelmista oli pääteltävissä, että sopivan ja mielekkään työpaikan sekä työtehtävien löytyminen oli yksi merkittävimmistä tekijöistä, joiden avulla kasvatustieteilijät kuvasivat ammatillisuuttaan ja identiteettiään. Esimerkiksi V4 kuvasi sopivan työnantajan ja työroolin löytymistä hetkeksi, jolloin hänen ammatillinen identiteettinsä vahvistui kunnolla:

V4 "Nyt jo yli kymmenen vuoden koulutusta vastaavasta työkokemuksestani huolimatta koen että oma ammatillinen identiteettini vahvistui kunnolla vasta suunnilleen vuonna 2019. Tätä tuki vahvasti siirtyminen työnantajalle joka on vahvasti asiantuntijaorganisaatio, ja jossa pääsin rooliin joka mahdollisti minulle juuri niiden osaamisten hyödyntämisen jotka minua sillä hetkellä erityisesti innostivat. –Työssäni koin vahvaa työn imua ja aloin todenteolla ymmärtää mikä rikkaus on olla kasvatustieteilijä ja miten mielettömän kiehtovia työkenttiä kasvatustieteilijänä on mahdollista saavuttaa."

Jokaisessa kirjoitelmassa kasvatustieteilijöiden urapolku noudatti samankaltaista kaavaa; oli tavallista vaihtaa työpaikkaa ja työtehtäviä. Kirjoitelmista oli havaittavissa, että usein ensimmäisissä työpaikoissa vasta harjoiteltiin, ja omaa osaamista oli vielä vaikea tunnistaa. Kirjoitelmista oli tunnistettavissa induktiovaiheelle tyypillistä oman paikkansa hakemista työyhteisössä sekä kiinnittymistä itse työhön. Esimerkiksi V3 kuvaa pedagogisten opintojensa aikana aloittamaansa työtä oman roolinsa hakemisen vaiheena. Myös V2 kuvaa työpaikasta toiseen vaihtamisen haastavuutta omalle identiteetilleen.

V3 "Pedaopintojen aikana hyppäsin hanketyöhön ja koin olevani aivan ummikkona uusissa työkuvioidissa. Muut puhuivat minusta "kasvatustieteen asiantuntijana" ja itse koin olevani vastavalmistuneena kaukana asiantuntijasta. Olin vieläkin vähän hukassa mitä sitä haluaisi oikeasti tehdä ja missä on hyvä. Hanketyö ohjauksen parissa oli hyvin erilaista kun opetus ja hain omaa rooliani."

V2 "Identiteetin suhteen siirtyminen kv-koordinaattorista opo-lehtoriksi oli hämmentävää ja aluksi kaipasin vanhaan, olin jopa hetkellisesti hakeutumassa takaisin kv-palveluihin, mutta vuoden kipuilun jälkeen ja opettajan lomien myötä olen nykyään onnellinen kv-opo."

Toisaalta työtehtävät olivat tärkeitä oman ammatillisuuden ja ammatillisen identiteetin määrittäjiä. Mielekkäät työtehtävät kuvasivat kasvatustieteilijöiden mielenkiintoja ja arvoja, joita he pääsivät työelämässä toteuttamaan.

V5 ”Voi kuitenkin sanoa, että järjestöharrastus muuttui ammatiksi, mikä loi perustan identiteettityölle. – – Kaksi ensimmäistä järjestötehtävää olivat ammattijärjestöissä, joten reilun työelämän kehittäminen nousi itselle tavoitteeksi työssä ja kuvasi sitä identiteettiä, jonka otin omakseni työssä. – – Voi siis sanoa, että työ toi tullessaan jälleen uuden identiteetin tai sen osan, kun harjoittelin esihenkilönä olemista.”

Eteläpelto ja Vähäsantanen (2010, s. 27–28) kuvasivat teoksessaan, että katkokset työsuhteissa ja lyhyet projektiluontoiset työsuhteet haastavat pitkäjänteisen ammatillisen identiteetin rakentamisen ja vaikeuttavat sitoutumista pysyvään ammattikuvaan sekä työyhteisöön. Monet kasvatustieteilijät kuitenkin kuvasivat erilaisia vaihtuvia työsuhteitaan osana luonnollista urapolkua ja -kehitystä. Työpaikkoja vaihdettiin usein kohti kiinnostavampia työtehtäviä ja omaa vahvempaa ammatillista identiteettiä. Esimerkiksi V1 kuvaa ammatillisen identiteettinsä perustuvan vahvasti erilaisten kasvatuksellisten teemojen ympärille, määräaikaista työsuhteista huolimatta:

V1 ”Ammatillinen identiteettini perustuu vahvasti kasvun ja kehityksen tutkimuksen ja opiskelijatyön ympärille, vaikka työt ovatkin olleet erilaisia määräaikaista pätkiä.”

4.1.3 Sosiaaliset tekijät

Kolmanneksi ja viimeiseksi ammatilliseen identiteettiin vaikuttavaksi tekijäksi luokittelin sosiaaliset tekijät. Sosiaaliset tekijät ovat ammatillisen identiteetin tarkastelussa oleellisia, koska ammatillinen identiteetti rakennetaan yhdessä sekä yksilön persoonallisessa että sosiaalisessa aspektissa. Vaikka yksilö neuvottelee omasta identiteettiasemasta suhteessa vallitsevaan sosiaaliseen todellisuuteen, sosiaalisen ympäristön vaikutus ammatillisen identiteetin rakentamiseen on suuri, sillä varsinkin uran alkuvaiheessa omaksutaan yhteisön normit ja kulttuuri herkkäuskoisemmin, osaamatta kyseenalaistaa niitä kuitenkaan sen tarkemmin. (Eteläpelto & Vähäsantanen, 2010, s. 43–44)

Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmista sosiaalisiksi tekijöiksi nousi esille muun muassa työkavereiden antamat merkitykset itselle sekä asiakkaiden palaute. Koska työyhteisöissä toimitaan lähes aina yhdessä muiden ihmisten kanssa, myös muiden tekemät huomiot omasta ammatillisuudesta voivat toimia eteenpäin vievänä voimana ammatillisen identiteetin kehitysprosessissa. Esimerkiksi V1

kuvaa erään professorin tekemää huomiota tämän potentiaalista tehdä väitöskirjatutkimusta:

V1 "Tuntiopettajana olin paljon tekemisissä psykologian professorimme kanssa, joka ehdotti väitöskirjan aloittamista. Hän oli huomannut kiinnostukseni alan tutkimukseen, joten sovimme keskustelun. En ollut koskaan aiemmin harkinnut asiaa, mutta innostuin ihan mahdollisesti. Nyt olen viimeisen 7 vuoden aikana työskennellyt kasvatustieteen ja psykologian opettajana, tutkimusavustajana, avoimen yliopiston suunnittelijana, uraohjaajana ja myös apurahalla tehnyt omaa väitöskirjaani."

Ammatilliselle identiteetille ja ylipäätään ammatillisuudelle on merkityksellistä saada tunnustusta myös ulkopuolelta itsetuntemuksen ja -luottamuksen lisäksi. Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmissa korostui muiden antamat tunnustukset omasta ammattitaidosta, kun omaa työtä keuhuttiin tai työnantaja antoi lisää vastuuta ja mielekkäämpiä työtehtäviä.

V3 "Tämä työsuhte kehitti ammatillista itseluottamusta, kun työpanostani arvostettiin ja sitä keuhuttiin. Sain onnistumisen kokemuksia ja hyvää palautetta asiakkailta sekä työkavereilta. Moniammatillinen yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa kehitti myös minua asiantuntijana enemmän kun ehkä vähän yksinään tehty opettajan työ tai hanketyö. Sain erilaisia näkökulmia ja koin rajapinnoilla tapahtuvan työn todella hedelmälliseksi."

V4 "Sain vastuuta, vapautta ja luottamusta johdolta jolla oli merkittävä rooli oman ammatillisen identiteettini vahvistumisessa: "Tätä minä haluan tehdä. Tämä on minun juttuni. Tässä haluan kehittyä."

Eräässä kirjoitelmassa kasvatustieteilijä avasi myös omaa reflektointiaan siitä, miten oma identiteetti on herkkä muiden antamalle palautteelle ja ylipäätään sosiaaliselle ympäristölle.

V5 "YAMK-opinnäytetyö kuitenkin toi digitalisaation teemana itselle tutuksi, ja koska työtehtävät nuorisjärjestössä liittyivät myös siihen, moni työkaveri liitti minuun myös digi-etuliitettä. Se on toki vain pieni esimerkki, mutta kuvaa sitä, miten muut asemoivat sinua tai osoittavat sinulle identiteetin ulkoisesti selkeiden tekijöiden perusteella. Vastaako se omaa käsitystä, ei aina. Mutta identiteetti on herkkä ulkoiselle palautteelle, esim. työnantajamielikuva vaikutti minuun, kuten pohdin."

Kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumiseen vaikutti moni tekijä. Identiteettiä kuvattiin opintoihin liittyvien, työhön liittyvien sekä sosiaalisten tekijöiden kautta. Nämä tekijät esitettiin osaltaan melko kronologisessa järjestyksessä, jonka saatoinkin tulkita noudattavan kasvatustieteilijälle tyypillistä urapolkua. Seuraavassa luvussa avaan enemmän tätä tyypillistä

kasvatustieteilijän urapolkua sekä ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvauksia kirjoitelmissa.

4.2 Ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvaukset

Tässä käsittelykappaleessa keskityn avaamaan, millaisia kuvauksia kasvatustieteilijät itse antoivat ammatillisesta identiteetistään kirjoitelmissaan. Kirjoitelmien keruun vaiheessa en pyytänyt osallistujilta mitään tausta- tai henkilötietoja, joten kirjoitelmat pysyivät anonyymeinä ja niiden sisällöt suhteellisen yleisluontoisina. Niistä oli kuitenkin pääteltävissä, että osallistujilla oli hyvin erilaisia ja monialaisia työkokemuksia. Vaikka yksityiskohtien, eli työpaikkojen ja -tehtävien, osalta kirjoitelmissa oli eroja, kasvatustieteilijöiden tyypillinen urapolku eteni lähes kaikilla saman kaavan mukaisesti. Tyypillisen urapolun tarkastelu on merkittävää, koska kirjoitelmissa kasvatustieteilijät kuvasivat ammatillisen identiteettinsä rakentumista nimenomaan heidän urapolkunsa kautta.

Kasvatustieteilijän tyypillisen urapolun kuvaus kirjoitelmissa aloitettiin opinnoista. Kasvatustieteitä päädyttiin opiskelemaan alan kiinnostavuuden sekä muiden teemaan liittyvien intohimojen perusteella. Opintojen jälkeen tyypillinen, mutta myös merkittävä etappi urapolulla kirjoitelmien perusteella oli harjoittelu. Opintojen aikainen harjoittelu oli monelle ensi kosketus oman alan työelämään ja nämä harjoittelut herättivät kasvatustieteilijöissä uusia kiinnostuksen kohteita, joiden parissa mahdollisesti haluttiin tulevaisuudessa työskennellä. Tyypillinen urapolku kirjoitelmissa eteni harjoittelun jälkeen valmistumiseen ja ensimmäisiin virallisiin työpaikkoihin. Työelämässä ylipäätään oli tavallista vaihtaa työpaikkaa ja työtehtäviä, kirjoitelmissa mainittiin useimmiten 2–4 eri työnantajakokemusta. Kaikista kirjoitelmista ei selvinnyt tarkasti tämänhetkistä työtilannetta, mutta pääteltävissä oli, että urapolut nähtiin monista eri työsuhteista huolimatta kokonaisina ja oleellisina ammatillisen identiteetin rakentumisen prosessin näkökulmasta.

Kuten aiemmin tässä tutkimuksessa olen pohtinut, ammatillista identiteettiä rakennetaan yksilön subjektiivisen kokemuksen ja sosiaalisen ympäristön vuoropuhelussa. Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmissa ammatillista identiteettiä kuvattiin eniten subjektiivisen kokemuksen ja tunteen perusteella, eli miltä se

itsestä tuntui ja mitä se itselle merkitsi. Kirjoitelmissa kuvattiin oman ammatillisen identiteetin rakentumista muun muassa sanoilla "koen" ja "tuntuu". Kokemisen ja tuntemisen sanoilla rakennetaan merkityksiä juuri siitä, että puhuttava asia esitellään omasta henkilökohtaisesta näkökulmasta, eikä kaikkia koskevana absoluuttisena totuutena.

V1 "Ammatillinen identiteettini *tuntuu* löytyneen pääosin sitä kautta, että "mitä en ainakaan halua tehdä". – – *Koen*, että ammatillinen identiteettini nojautuukin oppimiseen ja ihmisten ihmettelyyn!"

V3 "*Koen*, että ammatillinen identiteettini rakentui jo opintojen aikana erityisesti maisterivaiheen harjoittelujakson aikana."

Ammatillinen identiteetti ei siis ole pysyvä tila tai lopullisen oman itsen määrittäjä, vaan se muotoutuu ja kehittyy läpi elämänkaaren eri uravaiheiden läpi. Myös kirjoitelmissa kasvatustieteilijät tunnistivat ammatillisen identiteettinsä plastisuuden ja sitä kuvattiin käyttäen rakentumisen, kehittymisen, kasvun sekä muovautumisen termejä.

V2 "Ammatillinen identiteettini *alkoi rakentua* kiinnostusteni pohjalta. – – Ammatillinen identiteettini *on kehittynyt* vuosien varrella, mutta ydin, ihmisten kasvun ja oppimisen tukeminen ja kulttuurienvälisen ymmärtämyksen edistäminen ovat pysyneet samoina."

V3 "Ammatillinen identiteetti *on kasvanut ja muovautunut* jokaisen työsuhteen myötä, mutta on edelleen *joustava ja kehittyvä*. Kaikesta kun ei tarvitse tietää kaikkea."

V5 "Tässä haluan sanoa, että vaikka työn tekeminen, työssä harjoittelu, työn kautta moniin eri tilanteisiin ja verkostoihin osallistuminen tms. *muovaa identiteettiä*, se ei rajoitu siihen, vaan sen *palasia löytyy, noh, elämänlaajuuden oppimisen varrelta*. – – En koe, että identiteetti työssä vaihtuu, vaan se *muovautuu, sulautuu* ja toisinaan himmentää joitakin osaluueita."

Koska kasvatustieteilijät syventävät opintojensa aikana laaja-alaisesti tietämystään kasvatuksen, koulutuksen ja oppimisen teemoista, heillä on vahvat lähtökohdat tarkastella myös identiteettejä sekä niiden muodostumista. Siksi oletin tämän tutkimuksen tarkoituksen valossa heidän olevan sopivan reflektiivisiä tarkastelemaan myös omaa ammatillisen identiteettinsä rakentumista ja sen vaiheita.

Tutkimukseni tehtävänannon yleismaallisuuden vuoksi myös kirjoitelmiin vastattiin useista eri lähtökohdista. Osa vastauksista oli pidempiä pohdintoja

ammattillisen identiteetin rakentumisen vaiheista, osa lyhyempiä sekä tarkempia kuvauksia urapoluista ja niiden vaikutuksista ammatilliseen identiteettiin. Kaikissa kirjoitelmissa oli kuitenkin pohdittu ammatillisen identiteetin rakentumista työurien aikana ja esitetty siihen vaikuttavia tekijöitä tutkimuskysymyksiin sopivalla tavalla. Esimerkiksi yksi vastaajista oli tiivistänyt kirjoitelmansa loppuun ammatillisen identiteettinsä merkityksellisimmät rakennushetket:

V5 ” Lopuksi, itselle merkitykselliset identiteetin rakennushetket ja tavat työelämässä ovat olleet a. kehittämistehtävät b. järjestöt työympäristönä sekä c. reilun [xx] tekeminen.”

5 TULKINNAT JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni tuloksista saamiani johtopäätöksiä nojaten myös aiempaan teoriaan aiheesta. Tulkitsen ensin tuloksia ammatillisen identiteetin rakentumiseen vaikuttavista tekijöistä, jonka jälkeen tiivistän tulokset ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvauksista.

5.1 Ammatilliseen identiteettiin vaikuttaa moni tekijä

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, että mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumiseen heidän työuransa aikana. Tutkimukseni tuloksista selvisi, että kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentumiseen oli vaikuttanut usea tekijä heidän työuriansa aikana. Selkeiksi tekijöiden luokiksi kirjoitelmista nousi esiin opintoihin liittyvät tekijät, työhön liittyvät tekijät sekä sosiaaliset tekijät.

Opintoihin liittyvät tekijät olivat merkittävä osa jokaisen tutkimukseen vastanneen kasvatustieteilijän kirjoitelmaa. Ammatillisen identiteetin rakentumisen kuvaukset kirjoitelmissa aloitettiin siitä hetkestä, jolloin ammatillisen identiteetin rakentuminen oli alkanut, eli opinnoista. Kirjoitelmissa kasvatustieteilijät olivat tunnistaneet, että opintoihin hakeuduttiin alan ja opiskeltavien teemojen kiinnostavuuden perusteella. Tämän tunnistaminen oli johtanut ammatillisen identiteetin rakentumiseen, sillä kuten myös Eteläpelto ja Vähäsantanen (2010, s. 26) ovat teoksessaan kuvanneet, ammatilliseen identiteettiin ja sen rakentumiseen sisältyy käsitys siitä mihin yksilö tuntee työelämässä kuuluvansa ja samaistuvansa, eli mitä asioita pitää itselleen tärkeinä ja kiinnostavina elämässä. On siis tärkeää ammatillisen identiteetin rakentumisen kannalta, että opinnot ja niissä opiskeltavat teemat koetaan kiinnostaviksi ja merkityksellisiksi.

Toinen merkittävä opintoihin liittyvä tekijä ammatillisen identiteetin rakentumiselle kirjoitelmissa oli opintojen aikainen harjoittelu. Lähes kaikki

kasvatustieteilijät olivat maininneet harjoittelun ja sen merkityksen oman ammatillisen identiteetin rakentumisen polulla. Harjoittelut olivat ohjanneet merkittävästi kasvatustieteilijöitä tulevaisuuden urapoluille, sillä niiden kautta opittiin itsestään ja ammatillisesta osaamisestaan uusia puolia. Myös Eteläpelto (2007, s. 139) kuvailee identiteetin rakentumisen ja oppimisen liittyvän tiiviisti toisiinsa, sillä oppiminen antaa opiskelijalle uusia merkityksiä itsestään sekä auttaa muokkaamaan näitä käsityksiä.

Opintojen aikainen ammatillisen identiteetin rakentaminen ja siten omaan ammatillisuuteensa kiinnittyminen on tärkeää. Kirjoitelmista ilmeni, että kuten oletin, kasvatustieteilijät olivat kokeneet opintojen aikana epävarmuutta tulevaisuuden työllistymisestään. Kasvatustieteiden opinnoissa tulisikin kiinnittää enemmän huomioita ammatillisen identiteetin rakentumisen tukemiseen, koska näin voidaan ehkäistä opiskelijoiden kokemaa epävarmuutta tulevaisuudesta.

Myös työhön liittyvät tekijät tunnistettiin kasvatustieteilijöiden kirjoitelmissa yhdeksi merkittäväksi teemaksi, joka oli vaikuttanut ammatillisen identiteetin rakentumiseen. Kirjoitelmissa työhön liittyviksi tekijöiksi eriteltiin työsuhteet eri työnantajilla sekä erilaiset työtehtävät. Kirjoitelmista selvisi, että ammatillista identiteettiä rakennetaan suhteessa siihen työhön, jota tekee. Työssä pääsee toteuttamaan itseään, oppimaan uutta sekä rakentamaan omia ammatillisia arvojaan. Kuten Eteläpelto ja Saarinen (2006, s. 159) ovat kuvanneet, oppiminen ja identiteetin rakentaminen muodostuu yksilön osallistumisen ja aktiivisen merkityksien rakentamisen kautta sosiaalisesti muodostuneissa käytännön yhteisöissä, eli esimerkiksi juuri työyhteisöissä ja organisaatioissa.

Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmista oli pääteltävissä, että työurat nähtiin kokonaisina erillisistä ja määräaikaisista työsuhteista huolimatta. Työpaikkojen vaihto ikään kuin kuului asiaan ja oli osa luonnollista urakehitystä. Pyöriä, Ojala ja Nätti (2019 s. 145) ovat todenneet myös, että epätyypillisen työn, kuten määräaikaisten työsuhteiden tai osa-aikatyön, merkitys yksilölle riippuu siitä, onko kyse vapaaehtoisesta vai vastentahtoisesta valinnasta. Heidän mukaansa määräaikaisuus muodostuu ongelmaksi vasta silloin, kun se pitkittyy ja kun halukkaat eivät saa kokoaikaista työsuhdetta. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan siis olettaa, että määräaikaiset ja epätyypilliset työsuhteet eivät ole kasvatustieteilijöille ongelmallisia.

Viimeiseksi merkittäväksi teemaksi kasvatustieteilijöiden ammatilliseen identiteettiin vaikuttavista tekijöistä muodostui sosiaaliset tekijät. Sosiaaliset tekijät olivat ammatillisen identiteetin rakentumiselle tärkeitä, sillä kuten Meadin ja Harren (Eteläpellon ja Vähäsantasen 2010, s. 36 mukaan) teorioissa väitetään, ihminen on lähtökohtaisesti kulttuurinen olento, jonka mielessä ei voi olla juuri mitään, mikä ei olisi ensin rakentunut sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Kirjoitelmista ilmeni erityisesti, että muilta saadut palautteet, tunnustukset ja kehukselliset kommentit kasvattivat ammatillista itseluottamusta. Toisaalta kirjoitelmissa myös pohdittiin, että muiden antamat määrittelyt eivät aina vastaa sitä, mitä itse itsestään ajattelee. Tämä voi johtaa ammatillisen identiteetin ristiriitaan.

Vaikka identiteetit ja ammatilliset identiteetit muodostetaan sosiaalisten ja persoonallisten aspektien vuoropuhelussa, tästä tutkimuksesta ei noussut esille sellaista erillistä teemaa, jonka olisin voinut luokitella suoraa esimerkiksi yksilöön liittyviksi tekijöiksi. Toisaalta kirjoitelmissa kasvatustieteilijät reflektoivat kaikkia ammatillisen identiteettinsä rakentumisen hetkiä ja tekijöitä oman subjektiivisen kokemuksensa valossa. Voidaan siis todeta, että erityisesti ammatillisen identiteetin rakentumisessa yksilö toki pohtii omaa minäänsä, mutta vahvemmin suhteessa ja verraten sosiaaliseen ympäristöönsä.

5.2 Ammatillinen identiteetti rakentuu vähitellen

Kasvatustieteilijöiden kirjoitelmista selvisi, että ammatillista identiteettiä kuvaillaan siihen vaikuttaneiden tekijöiden kautta. Tässä tutkimuksessa yhteneviä tekijöitä olivat opintoihin liittyvät tekijät, työhön liittyvät tekijät sekä sosiaaliset tekijät. Kirjoitelmista oli tulkittavissa, että nämä tekijät esitettiin kronologisessa järjestyksessä, joka kuvaili tyypillistä kasvatustieteilijän ammatillisen identiteetin rakentumisen polkua.

Kirjoitelmista voitiin tulkita, että kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin rakentuminen noudatti jokaisella vastaajalla samanlaista kaavaa. Tästä oli pääteltävissä, että kasvatustieteilijöillä on tyypillinen urapolku, joka alkaa jo opintojen aikana ja jatkuu läpi työpaikkojen vaihdon koko työssäoloajan. Myös Rouhelo (2008, s. 130–131) on tutkinut väitöskirjassaan generalistien, johon lukeutuvat myös kasvatustieteilijät, urapolkuja. Rouhelon (2008, s.131) mukaan monilla generalisteilla urapolut alkavat jo opiskelujen aikaisten töiden,

muun muassa harjoittelun, myötä. Opintojen aikaiset työkokemukset ovat tärkeitä erityisesti generalisteille, joiden tutkinto ei johda tiettyyn ammattiin.

Kirjoitelmien perusteella oli tulkittavissa, että kasvatustieteilijät olivat tunnistaneeet oman ammatillisen identiteettinsä plastisuuden. Kirjoitelmissa ammatillista identiteettiä kuvailtiin muun muassa sanoilla ”koen”, ”rakentuu” ja ”muotoutuu”. Näiden sanojen käyttöä voidaan tarkastella siitä näkökulmasta, että ammatillinen identiteetti ei ole pysyvä, vaan se muotoutuu ja rakentuu läpi elämänkaaren, suhteessa vallitsevaan ympäristöön eli työyhteisöihin.

Yhtenä tutkielmaani osallistumisen kriteerinä oli se, että kasvatustieteilijöiden oli tullut ylittänyt induktiovaihe. Induktiovaiheella tarkoitettiin sitä, että työelämässä oli oltu yli 3 vuotta. Induktiovaiheessa tyypillisesti tapahtuu työhön sitoutumista ja ammatillisen identiteetin kasvua. Myös Rouhelon (2008, s. 150) mukaan työurien alkuvaiheeseen kuuluu tyypillisesti oman paikkansa etsimistä ja työtehtävistä toisiin liikkumista.

Tässä tutkimuksessa kasvatustieteilijöiden urien alkuvaihetta, eli tyypillisesti ensimmäisiä työpaikkoja valmistumisen jälkeen kuvailtiin vain muutamassa kirjoitelmassa, mutta niistä oli tunnistettavissa induktiovaiheelle tyypillinen epävarmuus omasta osaamisesta sekä oman paikansa hakeminen työuralla. Tästä voidaan päätellä, että kasvatustieteilijät rakensivat omaa ammatillista identiteettiään vähitellen ja kun osaaminen karttui, myös ammatillinen identiteetti vahvistui. Myös muiden antama palaute ja tuki oli selkeä tekijä, joka vahvisti kasvatustieteilijöiden itseluottamusta ja ammatillista identiteettiä. Vaikka kasvatustieteilijät vaihtoivat tyypillisesti työpaikkoja myös induktiovaiheen aikana, työhön kiinnittyminen ja ammatillinen itsevarmuus lisääntyivät kokemusten myötä.

Voidaan siis todeta, että vaikka niin sanotut työelämän muutokset, kuten esimerkiksi työn pirstaloituminen, tuli kirjoitelmissa esille vain määräaikaisten työsuhteiden muodossa, niillä ei ollut havaittavia negatiivisia seurauksia ammatillisen identiteetin rakentumiselle. Päinvastoin erilaiset työpaikat ja epätyypilliset työsuhteet voitiin nähdä osana luonnollista urakehitystä. Rouhelo (2008) on esittänyt väitöskirjassaan viisi eri uratyyppeä sen mukaan, millaisia työssäolo ja työttömyysjaksoja generalisteilla oli ollut. Uratyypeiksi oli luokiteltu vakaat työurat, liikkuvat työurat, epävakaat työurat, nousujohteiset työurat sekä poikkeavat työurat. Kirjoitelmista muodostuneen tyypillisen kasvatustieteilijän

urapolun perusteella on tulkittavissa, että kasvatustieteilijöiden urapolku noudattaa liikkuvan työuran uratyyppejä. Liikkuvalla työuralla on tyypillistä, että työskennellään useassa eri työsuhteessa, jolloin ammatillinen liikkuvuus on horisontaalista. Työsuhteet ovat joko pysyviä tai määräaikaisia työsuhteita ja työtehtävät vastaavat aina tai lähes usein koulutustasoa. (Rouhelo, 2008, s. 167)

Kasvatustieteilijöiden työurat ovat pirstaleisuudestaan ja liikkuvuudestaan huolimatta vakaita. Kirjoitelmien perusteella kasvatustieteilijöiden ammatillinen identiteetti rakentuu läpi työuran vaiheiden ja siihen vaikuttaa moni tekijä. Kasvatustieteilijät kuvailivat myös itse ammatillisen identiteettinsä rakentumista liikkuvana ja läpi elämän kulun muotoutuvana.

6 POHDINTA

Tässä luvussa arvioin tutkimukseni eettisyyttä ja luotettavuutta. Esittelen myös muutamia jatkotutkimuksen aiheita, jotka olisivat tutkimukseni teemojen valossa sekä nykyisessä maailmantilanteessa oleellisia ottaa syvempään tarkasteluun.

6.1 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen eettisyydellä tarkoitetaan ”eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista ja edistämistä tutkimustoiminnassa sekä tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisyiden tunnistamista ja torjumista kaikilla tieteen aloilla” (TENK 2012, Tuomen & Sarajärven, 2018, luku 5.3 mukaan). Lisäksi eettisyyteen ja tutkimuksen uskottavuuteen liittyy hyvä tieteellinen käytäntö, jolla tarkoitetaan tiedeyhteisön toimintatapojen tunnustamista, rehellisyyttä ja tarkkuutta tulosten säilömisessä ja esittämisessä sekä tutkimusten arvioinnissa, kriteerien mukaisten tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien avoimuutta sekä muiden tutkijoiden työn kunnioittamista ja tunnustamista (TENK 2012, Tuomen & Sarajärven, 2018, luku 5.3 mukaan).

Tutkimustani tehdessä yritin olla mahdollisimman avoin kaikesta toiminnastani ja sen tarkoituksista. Pyrin avaamaan tutkimukseen osallistuville mahdollisimman tarkasti tutkimukseni tarkoitusta sekä kirjoitelmien käsittelyn prosesseja. Tutkimukseni oli täysin anonyymi, eli en kerännyt henkilö- tai muita tunnistetietoja. Tutkimukseeni osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja olin antanut myös erillisen tietosuojailmoituksen tutkimuksen tehtävänannossa (ks. Liite 1). Kerroin tutkittaville, että heidän kirjoitelmansa poistetaan asianmukaisesti tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Olin myös pyytänyt erillisen luvan, jos kirjoitelman sai säilyttää mahdollista tulevaa pro gradu -tutkielmani käyttöä varten.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyy useita erilaisia käsityksiä ja siksi myös laadullisen tutkimuksen ohjeistuksien luotettavuustarkastelut ovat

erilaisia ja painottavat eri asioita. Luotettavuuden arvioinnissa on kuitenkin keskeistä, että tutkimus noudattaa sisällöltään johdonmukaisuutta. Lisäksi luotettavuutta tarkasteltaessa tulee huomioida tutkimuksen tarkoitus, aineiston keruu, tutkimuksen raportointi sekä tutkijan oma asema suhteessa tutkimuksen aihepiiriin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, Luku 6.3)

Olen tavoitellut tutkimuksessani avoimuutta kertomalla mahdollisimman läpinäkyvästi käyttämäni tutkimusmenetelmät, analysointitavat sekä ylipäätään tekemäni valinnat tutkimukseni kulussa. Olen pyrkinyt sisällöllisesti johdonmukaisuuteen viittaamalla tutkimuksessani aiemmin todettuihin seikkoihin sekä pohtimalla uutta tietoa verraten sitä suhteessa teoriataustaan. Teoriataustaan viitatessani olen pyrkinyt asianmukaisesti huomioimaan muiden tutkijoiden työt.

Kirjoitelmat ovat suhteellisen luotettava keino kerätä aineistoa, sillä niissä tutkittavat pystyvät vapaasti kertoa haluamansa asiat, eikä esimerkiksi tutkijan asema tai rooli vaikuta vastauksiin. Koska kirjoitelmat olivat anonyymit, niihin saattoi toisaalta vastata kuka tahansa. Koen kuitenkin, että tutkimukseeni vastasi kohderyhmään kuuluvat henkilöt, sillä ensinnäkin kirjoitelmien sisältö oli sellaista, jota oletinkin kasvatustieteilijöiden tuottavan. Toiseksi julkaisin tutkimuspyyntöni Facebookin suljetuissa ryhmissä, joihin pystyi liittymään vain alan alumnit.

Olen pyrkinyt kirjoitelmia lukiessani ja analysoidessani olemaan mahdollisimman objektiivinen. Toisaalta kasvatustieteiden opiskelijana on vaikea tarkastella aihetta täysin ulkopuolelta ja puolueettomasti, sillä käsiteltävä aihe liittyy meneillään oleviin opintoihini sekä tulevaisuuden uraani. Toisaalta tutkimukseni tulokset tukivat jo aikaisempia oletuksiani mahdollisesta lopputuloksesta, mutta on täysin mahdollista, että ennako-oletukseni ja asemani suhteessa käsiteltävään teemaan ovat saattaneet vaikuttaa tulkintaani.

6.2 Jatkotutkimus

Ammatillisen identiteetin ja sen rakentumisen tarkastelu on merkittävää ja sen tarve tulee lisääntymään nykyisessä hektisessä ja nopeasti muuttuvassa maailmassamme. Työelämän muutos ja työurien pirstaloituminen ovat edelleen ajankohtaisia teemoja, joihin ammatillisen identiteetin rakentuminen liittyy vahvasti. Tutkimusta ammatillisista identiteeteistä nykyisessä työelämässä

tarvitaan enemmän, sillä työntekijät tarvitsevat entistä enemmän työkaluja ammatillisen identiteettinsä tukemiseen ja vahvistamiseen nyt, kun työelämä ja -urat muuttuvat nopeasti. Esimerkiksi tutkimuksia pandemia-ajan työurista ja sen vaikutuksista ammatillisen identiteetin rakentumiseen voisi tuottaa laajasti yli ammattirajojen.

Myös työurien lisätutkimus yleisen kasvatustieteen opinnoista valmistuneista on tarpeellinen. Kasvatustieteiden tutkimuksen aloilla tarkastellaan todella paljon luokan- sekä varhaiskasvatuksen opettajia, jolloin yleiset kasvatustieteilijät jäävät kaiken tämän ulkopuolelle. Generalistisia taitoja omaavia kasvatustieteilijöitä työskentelee kuitenkin usealla eri alalla, jolloin heidän merkityksensä työmarkkinoilla on kasvanut. Tähän liittyen esimerkiksi kasvatustieteilijöiden ammatillisen identiteetin tutkiminen ei-kasvatustieteellisillä aloilla, esimerkiksi tekniikan ja teollisuuden puolella, voisi olla mielenkiintoista.

LÄHTEET

- Eteläpelto, A. & Saarinen, J. (2006). Developing subjective identities through collective participation. Teoksessa S. Billett, T. Fenwick and M. Somerville (toim.), *Work, Subjectivity and Learning*, (s. 157–177). Springer.
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. (2010). Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.), *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu: Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja* (1.–3. painos, s.26–49). Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Eteläpelto, A. (2007). Työidentiteetti ja subjektiiviset rakenteiden ja toimijuuden ristiallokokossa. Teoksessa A. Eteläpelto, K. Collin & J. Saarinen (toim.) *Työ, identiteetti ja oppiminen* (1. painos s. 90–142) WSOY Oppimateriaalit Oy
- Jokinen, H., Taajamo, M. & Välijärvi, J. (2014.) Opettajien induktiovaiheen haasteet ja osaamisen kehittäminen. Teoksessa H. Jokinen, M. Taajamo & J. Välijärvi (toim.) *Pedagoginen asiantuntijuus liikkeessä ja muutoksessa – huomisen haasteita*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Ojala, S. & Pyöriä, P. (2020). Teknologian työllisyys- ja työuravaikutukset. Paljon populaareja oletuksia, vähemmän empiiristä tietoa. Teoksessa Teoksessa S. Ojala & P. Pyöriä (toim.), *Pirstoutuvatko työurat? Teollisuusalat talouden ja teknologian murroksissa*, 95–143. Tampere: Tampere University Press <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-028-1> Viitattu 25.2.2022
- Onnismaa, E-L., Tahkokallio, L., Reunamo, J. & Lipponen, L. (2017). Ammatin induktiovaiheessa olevien lastentarhanopettajan tehtävissä toimivien arvioita työnkuvastaan, osaamisestaan ja työn kuormittavuudesta. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti*, 2017 (Vol 6, Nro 2), 188–206 <https://journal.fi/jecer/article/view/114078/67277> Viitattu 12.2.2022

- Pyöriä, P. (2020) Työurien tutkimus: Käsitteelliset, teoreettiset ja empiiriset lähtökohdat. Teoksessa S. Ojala & P. Pyöriä (toim.), Pirstoutuvatko työurat? Teollisuusalat talouden ja teknologian murroksissa, 95–143. Tampere: Tampere University Press <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-028-1> Viitattu 10.2.2022
- Pyöriä, P., Ojala, S. & Nätti, J. (2019). Työelämänmuutokset ajassamme. Teoksessa T. Heiskanen, S. Syvänen & T. Rissanen (toim.), Mihin työelämä on menossa? – tutkimuksen näkökulmia, 137–167. Tampere: Tampere University Press <http://urn.fi/urn:isbn:978-952-359-006-9> Viitattu 12.2.2022
- Ropo, E. & Gustafsson, A-M. (2010). Elämänkerrallinen näkökulma ammatilliseen ja persoonalliseen identiteettiin. Teoksessa A. Eteläpelto & J. Onnismaa (toim.) Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu: Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja (1.–3. painos, s.50–76). Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen tutkimusseura.
- Rouhelo, A. (2008). Akateemiset urapolut. Humanistien, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990-luvuilla. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/43242/C277Rouhelo.pdf?sequence=1> Viitattu 5.4.2022
- Soininen, T. (2015) Työn vakaus suomalaisessa työelämän tutkimuksessa. Työelämän tutkimus, 2015 (Vol 13, Nro 3), 231–238, <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/87036/45953> Viitattu 10.2.2022
- Specia. (2016). Kasvatustieteilijät työelämässä: Ajankohtaista tietoa kasvatustieteilijöiden työelämään sijoittumisesta ja palkkauksesta sekä tukea työnhakuun ja asiantuntijuuden kehittämiseen jo opiskeluaikana. Verkkotiedosto, https://specia.fi/wp-content/uploads/2018/08/SPECIA_kasvatustieteilija%CC%88t_tyo%CC%88ela%CC%88ma%CC%88ssa%CC%88_2016.pdf Viitattu 16.2.2022
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. (e-kirja)
- Vilkka, H. (2021). Tutki ja kehitä. (5. painos). PS-kustannus. (e-kirja)

7 LIITTEET

Liite 1: Microsoft Forms -lomake saateviesteineen

Saateviesti:

Osallistumispyyntö kandidaatintutkielmaa varten

Hei!

Olen 3. vuoden elinikäisen oppimisen ja kasvatuksen opiskelija ja teen kandidaatintutkielmaa kasvatustieteilijöiden (**yleinen kasvatustiede, poissulkien esim. varhaiskasvatuksen ja luokanopettajat**) ammatillisen identiteetin rakentumisesta työuran aikana. Etsin tutkimukseeni kasvatustieteilijöitä, jotka ovat olleet työelämässä valmistumisensa jälkeen **vähintään 3 vuotta**. Tutkimusaineiston kerään kirjoitelmien muodossa. Kirjoitelmia voi lähettää ajalla 7.3.-20.3.2022.

Tutkimusaineisto on täysin anonymi, eikä siinä kerätä mitään henkilötietoja. Kirjoitelmasta ei voi tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti koko tutkimusprosessin ajan. Tulen mahdollisesti käyttämään kirjoitelmia myös tulevassa pro gradu -tutkielmassa, joten vastaathan erilliseen kysymykseen, jos kirjoitelmaasi saa käyttää siinä. Kirjoitelmat hävitetään joko kandidaatintutkielman valmistuttua tai jos olen saanut luvan käyttää kirjoitelmaa myös pro gradu -tutkielmassa, niin sen valmistumisen jälkeen. Tietosuojailmoituksen voit lukea täältä: <https://tinyurl.com/25v6vcms>

Tarkemman osallistumisohjeen löydät kysymyksen alta. Jos sinulle jäi jotain kysyttävää, minuun voi olla yhteydessä matalalla kynnyksellä sähköpostitse.

Suuri kiitos etukäteen avustasi tutkimukseeni!

Ystävällisin terveisin

Jenni Rintala

Lomakkeen kysymykset:

* Pakollinen

1. Kuvaile ammatillisen identiteettisi rakentumista työurasi aikana. Voit esimerkiksi pohtia, miten ammatillinen identiteettisi on rakentunut valmistumisestasi alkaen tähän päivään, ja/tai mitkä tekijät ovat vaikuttaneet ammatillisen identiteettisi rakentumiseen. Vastauksen pituutta ja sisältöä ei ole rajoitettu, eli voit kirjoittaa vapaasti mitä mieleesi tulee ja niin pitkästi kuin haluat. *

Kirjoita vastaus

2. Kirjoitelmaani saa käyttää tutkimuksessa *

Kyllä

Ei

3. Kirjoitelmaani saa käyttää mahdollisessa tulevassa pro gradu -tutkielmassa *

Kyllä

Ei

Lähetä